

ALBINA

Este de două ori în septimana: Joi-a și Dominec'a;
era cândva va pretinde importantia materiei,
va esfi de trei sau de patru ori în septimana.

Pretulu de prenumeratiune

pentru Austria:
pe anu întregu . . . . . 8 fl. v. a.
„ d'umetate de anu . . . . . 4 „ „ „
„ patriarhu . . . . . 2 „ „ „
pentru Romania și Ardealul:
„ anu întregu . . . . . 12 fl.
„ diumetate de anu . . . . . 6 „

Prenumeratiuni și facu la toti dd. corespondintia
nostru, si de-adreptulu la Redactiune Stationsgasse
Nr. 1, unde sunt a se adresă si corespondintiele, ce
privescu Redactiune, administratiunea sau spedi-
turi; cate vor fi neapărate, nu se vor primi: era
cele anapărate vor publica.

Pentru anuntia si alte comunicatiuni de interesu pri-
vatu — se raspunde cate 7 cr. de linia; repetitiile
se facu cu pretiu scadutu. Pretiulu timbrului cate
30 cr. pent: una data se antecipa.

PESTA, 9 dec. n. 1870.

Causele cele mari, ce preocupă spi-
retele — sunt, afora de nefericitul res-
belu din Francia, anca conflictulu cu
Russia, sau adeca congressulu ce este se
se tiena in Londra pentru de a complană
acelu conflictu, si — crearea imperației
germane.

Resbelulu, prin lovirile sangerose
langa Paris și langa Loira, in dilele de
de 30 noemvre și de cele patru prime
dile ale lui decemvre, — este greu
a spune, deca a intratu in cutare nouu
stadiu, sau noua fasa. Căci deca este ade-
veratu, că francesii naintea Orleansului
fusera cutrupiti și batuti de nemti, și
că perdiendu dora pan' la 20 de mii de
omeni, morti, vulnerati, prinsii, trebuira
a se retrage pe partea stanga a Loirei:
tochmai atātu de putienu se pōte negă, că
nemti langa Parisu, in patru dile, despre
câte sosira pan' acuma sciri de lupte, per-
dura si ei vr'o 40 de mii de omeni si fu-
sera reu isbiti!

Vorb'a e, că batai'a ce se continua
in Francia, precum se vede, urmaresce
scopulu d'a se nemici partile un'a pre
alt'a, si pre cătu timplu natiunea franceza
va fi in stare d'a mai adună si organiza
regimente, de o invingere finale si defi-
nitiva a nemtiloru, de incheierea resbelu-
lui — nici a visă nu este iertatu.

Dar ce — pe fie care omu cu inima
nesticata trebuie se-lu dora afundu, sunt
discordiele de cari nici intre astfelu de
doiōse impregiurari n'a potutu se remana
scutita nefericit'a tiara. Calotrii se denun-
cia, ca canii se mananca unii pre altii cei
mai de frunte barbati ai natiunei. Cu cale
si fora cale, Gambetta atacă si vatemă de
morte in caracterulu loru pe Kératry,
Bourbaki, Cambriel, etc; dar nici acestia
nu-i remasera detori. Acum suspitiunea
se redica pan' si contra ginerariulu Pal-
ladine!

Acēsta nefericit'a patima seu sistema
— pōte se deē cea din urma lovitura bie-
tei Francei! Căci ea — mai multu de
cātu tōte grandioșele arme ale prussi-
loru, face imposibile aperiarea cu recer-
tulu destulu devotamentu.

Cine nu-si aduce a minte, că si la noi
aici a casa, prin blastemat'a sistema de
suspicionari si acusari s'a facutu — aprō-
pe imposibile lupt'a nōstra natiunale!
Cele mai mari servicia le facu inamicu-
lui cei ce subsēpa increderea si compromi-
mitu solidaritatea. Cu petri ar merită
ei se fia ucisi, macar d'ar portă ei, fan-
faronii de ei, veri ce vorbe mari in gura.

Pretensiunile Russiei in privint'a
Marei-negre — au invinsu. Ele mane
potu se se estinda cu catesare si mai de-
parte, si — totu vor invinge. De candu
Francia geme sub invasiunea vandaliloru
moderni, nici o putere nu este in puse-
tiunea si dispusetiunea, adeca n'are cura-
giulu d'a incepe resbelu cu Russia. De
noi vai de noi, si de ea vai de ea, de bia-
t'a Turcia, n'avemu se ne miramu; ni-am
spusu convingerile nōstre din capulu lo-
cului si — nici pentru unu minutu
n'am statu la indoiēla că se vor adeveri
prin fapte; ce in sa ne suprinde prin
miserabilitatea sa, este — portarea
Englizei. Meetinguri se aduna in Lon-
dra si intre sgomotoșe demustratiuni
se pronuncia pentru pace si pentru im-
plinirea cererei Russiei! — Russia a
triumfatu, Turcia si plēca capulu, er ma-
giarii nostri, cei mari in gura, cari pre-
dicau speditiune cruciata contra barba-
rului de nordu, — au remasu de rusine.
Conferintiile in Londra, dupa tōte ace-
stea, n'au se fia decātu o formalitate, sub

care imbecilitatea diplomatiei si popōra-
loru europene se-si ascunda golulu.

Si cu tōte acestea — ore vom scapă
de muscali numai cu rusinea? — Multi
sunt cari nu credu. —

Unu corespondinte de la fruntariile
Besarabiei in „U. Lloyd“ de mercuri
sēr'a, afirma dupa cele ce dice că
a vediatu cu ochii, cumcā Russia armē-
dia si contrage ostiri din respoteri spre
Oriente.

Unu altu corespondinte din Odessa,
in „P. Lloyd“ de marti sēr'a ni spune ver-
de, că ori vor cede diplomatiei ori nu,
Orientele totu nu scapa de resbelu; pen-
tru că Russia are trebuintia de resbelu,
si-lu cauta cu totu pretiulu; si — ma-
car cătu se se retraga poterile, ea totu
va atacă — (pe Turcia si dora pe Aus-
tro-Ungaria!)

Prussia este multu mai prepotente
in Apusu, decātu ca Russia se nu caute
a fi asemenea in Oriente. — Eca cum
se apropia de realizare ceea ce semna-
laseramu noi de locu la inceputulu res-
belulu Franco-prussu! —

A trei'a cestiune mare — este desle-
gata si — cum se astēpta, septeman'a
viitōria are se fia incoronata, in sensulu
vorbalu alu cuventulu.

Luni, marti si mercuri se desbatu
in parlamentulu federale alu Germaniei
de nordu planulu combinatu in Versail-
les despre impreunarea si consolidarea
Germaniei. Cătiva putieni barbati din
opusetiune lu combatura ageru, a nume
ca pre unu planu alu principiloru, facutu
fora consultarea popōraloru, pre candu
impreunarea si reorganizarea Germaniei
numai esita din iniciativ'a poporului ar
fi cu cale si folositoria. Dar — ce li pasa
stepanitoriloru si mameluciloru loru de
vōcea si interesulu popōraloru! Combi-
natiunile din Versailles se primira si —
resultatulu infricosiatulu resbelu, miliar-
deloru in sudōre, si suteloru de mii in
sange — va fi: *incoronarea regelui Prus-
siei de Imperatore alu Germaniei.*

Pana si betran'a „Presse“ din Viena
suspina eschiamandu: „*intrēga acēsta
creatiune este opulu principiloru ce stau in
carc'a popōraloru!*“ — Va se dica: po-
pōrale asuda si sangeră de mōrte, er
domnitorii loru facu combinatiuni si im-
partu corōne, ca si mai bine se se intie-
lenēscă in spinarea loru. — Eca sōrtea
lumei, ēca destinatiunea stateloru —
dupa splicarea guverneloru si domni-
toriloru! —

Trecendu la cele interne ale nō-
stre, avemu se amintimu la acestu locu,
că cērt'a publicistica intre partite, nu
numai intre cele ale egemoniei dualistice
si ale natiuniloru, ci chiar si ale dua-
listiloru si centralistiloru intre sine —
pre di ce merge, devine totu mai apriga,
si prin acēst'a Monarchi'a totu mai sfi-
siata, pacea si progresulu, ba chiar essis-
tinti'a colectiva a popōraloru intr'unu
statu — totu mai periclitata.

Prē firescu lucru; — cum ar potē
se incapa si se traiēscă in pace, intr'o casa,
sub o lege si carma, mai multi omeni,
mai multe familii, cari nutrescu cele
mai diferite, chiar contrarie simpatii si
gonescu totu atātu de diverginti scopuri!

Slavii, aprōpe 20 din cele 36 milliōne
de suflete ce compunu Monarchi'a, scimu
că unde tindu, in catro se 'nchina, pentru
ce scopuri asuda si sacrifica dia-nōpte.

Magiarii de candu sunt, dar mai
vertosu de patru ani de candu li s'a datu
pre mana sortile popōra loru din Dacia
si Panonia, ni dovedira de ne ustura —
nu pelea, ci inim'a si sufletulu, că — ce

scopuri au, ce pricepu ei prin statu
si guvernu magurescu, prin tratulu im-
preuna si libertatea comuna!

Nemti — acestia tocmai au ca-
piatu; ei — au o limba culta pentru
ca se vorbescă turd'a, si se nu se mai
intielegă intre sine, cu atātu mai
putienu cele lalte natiuni. Unii — cu ve-
ri-ce pretiu vreu a sustienē Austria si
ore sine. — firescu ca stepani ai ei; altii cu
un-ce pretiu vrei a se impreună cu
Germania lui Bismark, pentru ca sub
scutul acestuia sa predomnēscă peste
popōrale Austriei. Ambele parti, ca tur-
bate se lupta pēntru absurdie loru
planuri. „Simpatia pentru Prussia, este
tradare de diumetate; naintarea scopuri-
loru Prussiei, este completa tradare!“ —
astfelu apostrofa „Tages Presse“ din
Viena pre colegele ei prussophile, si apoi
continua:

„A simpatia cu Prussia si totu d'o
data a face frunte contra Russiei, atātu
este de necompatibilu si chiar absurdu,
in cătu nici nu potemu intră intr'o ana-
lise a acestui punctu.“

„Cade Francia si republic'a ei sub
cutitele monarchismulu nemtiescu, —
pace de libertatea poporulu, pace de
nependinti'a Austriei! Austro-Ungaria
devine o satrapia prusso-muscalēscă,
pana ce mane-poimane aceste dōue po-
teri vor se se impartia in trentiele nō-
stre — fratiesce ca talharii, seu dusima-
nesce ca canii.“ —

Eca adeverat'a semnatura a situa-
tiunei de astadi in Austro-Ungaria! Si deca
ar mai fi trebuintia d'o dovēda d'unu es-
semplu, am cită pre „P. Lloyd“, organu
influentiatu de contele Andrassy, carele
in fruntea nrului seu de marti'a trecuta
— *glorifica republic'a!* —

Nu face nemic'a. Ungurulu pana si
facia d' acestu tristu si desperatu tablou
totu mai voiesce se se amerintiata a de-
veni — sclavulu, lacaiulu, calăulu Russiei
si nēmtiulu alu Prussiei, decātu se
imparta drepturile si folōșele si poterea
de statu cu noi si cu celelalte natiuni
apesate! — Astfelu bate Ddieu pre po-
pōra; astfelu cadu si se defacu statele
si se surupu tronurile!

Unu scandalu parlamentariu.

La ocasiunea alegeriloru din urma pentru
diet'a Ungariei s'a intemplat unu conflictu in-
tre supremulu comite alu Baraniei Nic. Perczel
si intre deputatulu stangei extreme J. Dietrich;
si in urmare acelu conflictu, venturatu la timplu
seu si in cas'a reprezentativa, numitulu depu-
tatu, altmintrealea unulu dintre cei mai eminati
juristi ai tierei, printr'o espeptatiune ordena-
ria a numitulu supremu comite pre calea dia-
ristica, s'a aflatu ofensatu si calumniatu si si-a
cercatu satisfactiune la judetiulu pentru delipte
de presa.

Dlu supremu-comite Perczel, ca atare
este membru alu casei magnatiloru; dar pentru
membrii acestui corpu legelativu nu esiste lege
de imunitate, si astfelu dlu Dietrich niē n'a
aflatu cu cale a cere casei magnatiloru invoie-
rea de persecutiune contra numitulu seu membru.

Altfelu a cugetatu in sa judetiulu de pres-
sa; acesta dupa analogia, adeca fiindu că
membrii casei reprezentative se bucura de
imunitate legala, a indrumatu pre dlu Dietrich
ca se medilōcēscă in casulu concretu invoie-
rea casei boeriloru la intentiunatul procesu de
presa.

Bine. Dietrich subterne acelei nalte case
suplic'a sa; aceea esmise o comisiune pentru
opinare, si acēsta comisiune dup'o lunga tra-
ganare — sambat'a trecuta prin roportoriulu
seu contele J. Cziráky, vine cu votulu seu in
subversantea cestiune. Si ce ar socoti banulu
etitoriu, cum suna acelu votu ala iustriloru

nostru boeri? Eca cum: *Dlu deputatu petent
J. Dietrich se nu se deē licint'a ceruta d'a in-
tentă procesu de presa contra supremulu co-
mite N. Perczel, ci — deca elu se sente ofensu,
se se indrume a-si cere satisfactiune pre
indatindta cale cavalezēscă.*

Va se dica: Vatematulu se se indrume
simplu la duelu!

Si apoi domni, capabili d'astfelu de scan-
dalu, se fie supremii ocrotitori ai sortiloru nō-
stre!? — Rusinea secululu trebuie se ne mance,
deca mai existe astadi atare. Suntemu curiosi la
desbaterea acelu votu scandalosu in — cas'a
boeriloru.

(O fabula nedēma in „Romanulu“
de Bucuresci.) De astfelu de fabula tienemu,
trebuie se tienemu, urmatōria poveste ci ni-o
face „Romanulu“ despre — „*completulu ger-
manismu,*“ ce se plange că domnesce in condu-
cere alinieloru de feru — „*dise ale Romaniei.*“

Cu ocasiunea deschiderei drumulu de
feru de la Bucuresci la Ploiesci, dlu G. Dem.
Teodorescu fece mai antaiu neplacut'a esperi-
inta, că personalulu conducatoriu pōta uniforma
prussiana. „Dar — se trecemu cu vederea
acēst'a,“ dice dsa.

„Or'a plecarii sosesc, voiagiarii trebu-
iescu anuntiatu se se urce in vagōne. Unu Prus-
sianu seu Ausriacu — destulu că e Germanu
— s'aude de atunci pronunsiandu câte-va cuvinte
in limb' germana, si cei ce ilu intielegu, incepu
a se urca.

Acestu scōtulu este uniculu care pōte scōte
pe Romanii; ce n'au cunoscintia de limba nem-
tiēscă, din incurcatura in care firescu s'ar affă
altufeliu s'ar potē pre bine intempli, ca mens'a
maioritate de viagiarii, cari nu sciu nemtiesce,
se remana prin salele de acceptare seu cu bile-
tele prin posunarie.

Trenulu odata pornitu, se opresce la sta-
tiunea Buftea, unde o vōce striga „*fünf Minu-
ten*“ seu „*fünfzehn Minuten,*“ lasandu pe lume
se subintielegă că e vorb'a de timplu cătu se
face pauza. La aceeași statiune biletele sunt
inregistrate de unu subconductoru germanu,
care vine si le cere de la fia-care, adresandu-se
erasi in limb'a nemtiēscă.

Ca se arētāmu pana unde merge dispre-
tiulu de limb'a romana, pana la ce gradu s'a
suiu cutezanti'a insultatori'a a strainulu, ra-
portāmu — cu tōta repugnanti'a si adanca in-
dignare ce simtimu — urmatoriulu faptu, care
avū locu in vagonulu de cl. I. din trenulu de
la 15/27 Noembre, la care furamu marturi
oculari:

„Impiegatulu, care vine se cōra a inre-
gistră biletele, se adresēza in limb'a nemtiēscă.
Unu stimabile viagiuru i observa: de ce s'a
adresēza in limb'a acēst'a, adaugendu:“

— „*Se inveti romanesc!*“

— „*Tiganescă da, romanescă nu!*“ — re-
spunse prussianulu.

Acēsta „*insulta care n'are sēmēnu,*“ acē-
sta „*batjocura si deridere a limbei si natiuna-
litatei romane,*“ pe inusi pamentulu romanescu,
— susu-numitulu d. reportatoriu din „Roma-
nulu,“ o petrece cu — multe vorbe si lamenta-
tiuni!

Noi, in faci'a lumei si a intregi natiuni
romane dechiarāmu, pentru onōrea si demni-
tatea nōstra natiunale *trebuie se dechiarāmu is-
tori'a acēst'a de o fabula nedēma.*

Nu e cu potintia, nu ni potemu intipui,
se esiste romanu pe faci'a pamentulu, carele
la o astfelu de insulta efronta si bestiale — a
unui strainu in cas'a nōstra propria — se nu
vrē raspunde cu astfelu de pumni si palme,
pre cari efrontulu si bestialulu se nu le mai uite
pan' ar trai.

Lamentatiunile si resonementele in ast-
felu de casu, sunt — totu atātea testimonia de
ticalosia natiunale.

O natiune, si intocmai unu barbatu na-
tionalu, ce indura — in patri'a sa, pe pamen-

tulu său mai vertos o astfel de insulta, — nu merita de cătu batjocura și împărare!

Deci anca odata, repetim, istoria din „Romanulu“ de mercuri in 18 brumar — nu este, nu pôte se fie, decât o fabula!

Din rebelului franco-nemțiescu.

(L.) Decursulu evinimintelor rebelice in Franca de la 3 decembrie in cociă e cu totulu contrariu celui de la 9 nov. pana la capetulu acestei luni. Planurilo și combinațiunile ginerarilor armatei franceze desoptasera in Franca și in toti binevoitorii ei cele mai frumoșe sperantie, era in prussi spaim'a și temerea de o catastrofa. Si cum nu, candu garnison'a Parisului prin erumperea sa din 30 nov., precum se potea ceti chiar din telegramele atotpotintelului rege din Versailles, a strabatutu printre liniile nemțiesci, a ruptu asiă-numitul „cercu de feru“, de alta parte armat'a de Loira inaintase totu mereu spre Paris încatu abiă se mai indoiă cineva despre triumful finale alu republicei franceze in urmarea atătoru sacrificia ce le aduse pe altariulu patriei, pentru mantuirea esisintiei sale.

Tôte acele maretie sperantie aveau basa reala, și pentru aceea intrăga Europa, tota lumea cu exceptiunea teutonilor prussificati, incepușe a resulfă mai usioru și orizontele politicu intunecosu alu Europei incepușe a se insenina.

Dar — dorere, din 3 dic. in cociă, armat'a de Loira, unic'a sperantia a Europei și care, precum pre bine accentuă o fôia d'aici, face astadi diplomat'a européna — aceea brava armata nu fû in stare a se mai apropiă de Paris, el astadi totu se mai indepartă, încatu trebui érași se pasesca Orleansulu, pre care-lu ocupara órdele prussessi.

Caus'a desastreloru este, cum se dà cu socotél'a, marea imprasciare a poteriloru disponibile, cari in momentul decisiunei nu se potura iute concentră, pentru d'a isbi si respinge poterile concentrate ale inamicului. Manevrarea admirabila de diece dile a valorosulu ginerariu Aureles de Palladine ilu scutesce pre acest'a de orice prepusu și imputare. Daca avea dinsulu comand'a preste tota armat'a de sudu, acést'a ar fi acuma pôte și la Paris; dar dinsulu a condusu numai corpulu alu 20., lasandu pre cela lalte altoru ginerari.

Bine au priceputu nemții că numai cu masele și cu poteru preponderante potu se invinga pe francesi, și dupa două septamani sub cari in lupte particulari fusera mai pretotindenia batuti, Fridrich Karl facu cum facu și se intruni cu armat'a arhiducelui de Mecklen-

burg, d: compuse o armata de 150,000 de soldati contra abiă 120,000 de recruti francesi. Armat'a lui Kératry ce două septamani tienu legatu pe arhiducele de Mecklenburg la Le Mans (langa riulu Sarthe), in locu d'a impedcă intrunirea acestuia cu Fridrich Carl, seu celu putienu a-lu urmari și a se intruni cu armat'a lui Aureles de Palladine, și astfel a compune o armata de cam 180,000 contra nemtiloru, a ramasu acolo la Le Mans, unde nimenea nu a amenintat'o.

In 3 dec. armat'a lui Aureles ataca pe prussi și se bate cu unu eroismu cum numai la francesi se pôte observă; vedindu că nemții sunt de două ori mai multi decâtu ei și nepotendu deci strabate prin liniile compuse de cei mai bine exercitati și inarmati soldati din lume, fû silita a se retrage, desi nebatuta, pana la intriturile Orleansulu. Aureles insa vedindu că nici aci nu va pôte reziste contra poteriloru preponderante, a nume nu va pôte impedcă incungurarea, bombardarea și ruinarea frumosulu orasiu, a demandatu desiertarea orasiului și retragerea spre Blois, (langa riulu Loire intre Orleans și Tours), in care cetatiua va caută se concentredie tôte poterile disponibile, încatu — precum se afirma — va pôte intremă o noua armata de preste 200,000, și apoi indata érași va pôte luă ofensiv'a.

Acést'a mesura — asiă se pare că a fostu cea mai buna ce s'a potutu face; căci de nu se retragea dinsulu de poterile mai mari ale nemtiloru, planulu acestora d'a nimici armat'a de Loir'a, unic'a sperantia a Francei, usioru li potea succede. Asiă inse ginerariulu Aureles ca unu bunu pastoriu, pad' turm'a ce-i érá incredintata, și astfelu lasă sperantia pentru o lupta decidentoria mai tardia.

Din scriile ce aste dile sosira din Tours, aflămu, că nemții au avutu 15—20,000 perderi cu ocaziunea erumpirii din 30 nov. și că Ducrot s'ar află anca a fora de Paris cu o armata de 100,000. Nemții anca punu nrulu celoru morti și vulnerati ailoru — numai din dilele 30 noem. și 2 dec. aprôpe la 14.000; dar este de observatu că dilele de 3 și 4. dec. au fostu asemenea fôrte sangerose pentru nemti; datele inse despre perdeile din acele dile nu s'au publicatu inca.

In resaritul, médi'a nôptea și apusulu Francei, dilele acestea nu s'a intemplatu nici o lovire de vr'o insemnatate, numai in nordvestu, orasiulu Rouen fû ocupatu de nemti érași, prin poterea loru mai mare; dar decidentoriu pentru acestu rebelu nu pôte fi decâtu lupta in pregiurulu Orleansulu intre Fridrich Carl și Aureles de Palladine. —

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a casei reprezentantiloru din 7 dec.

Presedintele Somssich deschide siedinti'a la 1 ôra. Protocolulu siedintiei trecute se autentica fora nici o observare. A. Csengery substerne petitiunea reuniunei de industria din tiéra in caus'a legii pentru industria. Se trece la comisiunea pentru petitiuni.

G. Szulb atrage atentiunea casei la defectulu legii pentru apararea tierii din 1868, care desi introduce milit'a generala și dice, că acel'a care nu se supune acesteia, precum si acel'a ce ar aprigini in renitintia pe cineva, cade sub pedepsa dar insa nu decide că ce felu de pedepsa și dupa ce felu de procedura? și prin ce felu de auctoritate publica? Dreptu acestu d'insulu interpelădia pe ministrulu pentru apararea tierii, daca are acest'a de cugetu a aduce in acést'a privintia unu proiectu de lege completatoriu de atinsele scaderi? — Interpelatiunea se va predă ministrulu respectivu. —

D. Irányi 'și renoesce proiectulu seu de resolutiune ce-lu substernu in sesiunea trecuta a dietei, conformu caruia regimulu se fia deobligatu a pune pre mēs'a casei la finea fiacarui anu unu reportu detaliatu despre starea tierii. — Se va tipari, impartit și pune la ordinea dilei. —

E. Simonyi aduce a minte casei că e aprôpe timpulu candu ablegatii pentru serbatori a datin'a a returnă in cerculu familiei lor; Delegatiuniile tienu pre fiecare di siedintie, și pentru aceea cas'a reprezentativa numai a rar' ori se aduna, și prin urmare nici nu sunt sianse că bugetulu se va resolvî naintea anului-nouu. Se pôte deci usioru prevedé că regimulu câtu mai curundu va veni dietei cu rogarea: „dă-ni pana de tôte dilele“, adeca indemnitate pentru de a continuă cu incassarea dărilor și cu erogatele statului. Regimulu deci se se dechiare că in generalu ce felu de proiecte de lege vre ca se se decida nainte de anulu nouu și a nume candu cugeta a substerne proiectulu de lege pentru indemnitate?

Ministrulu de finantie Kerkápolyi respunde indata, că tocmai a substernutu proiectele de lege pentru prolongirea dărilor, ele s'au și resoltitu prin comisiunea centrala și acuma stau la ordinea dilei. Proiectele de lege pentru scôțerea mai departe a dărilu indirecte anca sunt substornute și ratificate de com. financiaria. O indemnitate se va cere la totu casulu din partea delegatiunei, dar încatu va fi eu potentia numai pentru erogatiuni. Venitele se se faca legalminte pre bas'a proiectelor și votarei de lege precum s'a substernutu de dinsulu.

Referintele com. financiaria C. Széll reportă, că com. acést'a a primitu proiectele de lege ale ministrulu de finantie pentru prolongirea valorii legiloru in privint'a dăriloru indirecte.

Presedintele rôga sectiunile, a desbata aceste proiecte de lege cu preferintia câtu mai in graba.

Finea siedintiei la 2 ôre. Siedinti'a viitoria se va tiené vineri la 10 ôre.

Delegatiunile Austrc-Ungariei.

Siedinti'a delegatiunei unguvesci din 6 dec.

Presedintele St. Bitto deschide siedinti'a la 4 ôre și anuncia că a primitu o epistola a ministrulu comunu de esterne, prin care cu reprezentarea ministeriului de esterne sub periodulu presinte alu delegatiuniloru se incredintă br. B. Orzy.

Presindintele aréta apoi că de la presindintele delegatiunei austriace a sositu insciintiare, cumca acea delegatiune a votatu creditulu suplementariu de 4 miliône fl. v. a. cerutu de ministrulu resbelu, pre anii 1868 și 1869.

N. Zichy is cuventulu pentru a spune, că in tôte câte se aduce nainte in reportulu delegatiunei in privint'a creditulu suplementariu pre a. 1868 și 1869, precum și inca aceea ce se amintesce despre surplusulu veniteloru de vama, pôte v dé numai considerante secundarie, cari nu dau destula deslucire despre starea cauzei și din cari nu se potu luă motive destule de ponderose pentru votarea acestei sume. Dinsulu deci e de parere ca se se abstraga de la motivele ce se aduce de subcomisiune și numai din punctulu de vedere alu necesitatei se se votodie cerutele 4 miliône.

Dupa o desbateru mai lunga, creditulu supl. de 4 miliône se votădia

De la congressulu nationalu bisericescu.

Siedinti'a a XIII. tienuta in 13/27 Oct. a. c.

Presidiulu, impartasindu binecuventarea Sa celoru de fatia, cari-lu intempina ca totu de una cu bucuria, ocupa locul indatinatu și deschide siedinti'a la 9 ôre, dandu cetire

1. Protocolulu despre siedinti'a precedente, carele se autentica. Dup acést'a

2. Presidiulu presenta renunciarea in scri-su a parintelui Z. Boiu, carele multiamesco pentru onôrea ce i-a datu o congressulu alagendu-lu de membru suplinitoriu in senatulu scolasticu metropolitanu.

3. Presenta suplic'a deputatulu Jon

FOISIÓRA.

Disertatiunea dlui invetiatoriu de la scôl'a capitala din Lugosiu Ferd. Chiriltia, rostita in adunarea gen. a Reuniunei invetiatoriloru romani, ce a avutu locu in Oravitia, in 22, 23 și 24 aug. 1870.

Despre metodulu instructiunei.

Daca recugetamu la timpulu trecut, și voimu a desbata și a scrută caus'a instructiunei populare din scôlele romane, din dieceniele espirate, vom află că metodele de propunere și procedur'a in privint'a instructiunei n'au fostu desvoltate, nici nu s'a pusu mare pondu pre aceste medilôce auxiliare ale instructiunei. Caus'a că acestea n'au fostu luate in consideratiune, au fostu și evinimintele cele tragice și pline de suferintie, prin cari au trecut scôlele populare romane și invetiamentulu publicu dintr'ensele. Asia dara fiindu metodele de propunere in dieceniele espirate anca nedesvoltate, nici progresulu instructiunei n'a potutu fi indestuloriu; cu tôte că nici in timpulu presinte nu e tocmai brilliantu, nu e precum ar pretinde spiritulu timpulu modernu, care e seclulu culturai și a civilizatiunei tuturoru poporaloru; dar totusi daca vom pune in comparatiune instructiunea din timpulu presinte cu cea din dieceniele espirate, apoi vom află că existe intre ele mare contrastu. E unu adeveru necontestabilu că prementionatele eviniminte au adusu scôlele populare romane in mare desordine și calamitate, spre detrimentulu poporulu romanu. Din acestu motivu ponderosu purcediendu, se urmămu celoru mai celebri pedagogi germani, cari nu numai cu diecenie nainte de noi, ci chiar cu seculi intregi s'au ingrigitu a aduce

poporulu loru mari sacrificie pre terenulu scôleloru numai prin metodele cele bune și practice, și prin desteritate și tactic'a loru in modulu și form'a de propunere, a caroru succesu și rezultatu imbucuratoriulu s'au manifestatu prin avantagiulu celu grandiosu alu culturai și alu civilizatiunei loru; pre candu noi suntemu postpusi și desconsiderati anca și astadi in secululu renascerei, fiindu priviti de ômenii intunereculu. Din cele espuse se vede, că natiunile cari astadi se numescu culte in Europa, au pusu mare pondu pre instructiune; și cu câtu barbaratii loru de specialitate s'au convinsu mai tare de necesitatea unoru metode bune, pentru de a avé instructiunea basa buna și solida, cu atât'a ei s'au interesatu mai multu de a află principia și de a staveri regule, dupa cari acést'a operatiune momentôsa se se pôte efeit' câtu mai securu și câtu mai corespundentoriu. La inceputu principiale și regulele instructiunei s'au aflatu prin esperintia. Si pre câtu barbaratii de specialitate au cercetat si a strabatutu mai afundu in sistem'a de regule pentru instructiune, pre atât'a au și aretatu mai mare și mai imbucuratoriulu rezultatu, adeca progresu in cultur'a poporulu. Principiale și regulele strase astufeliu din esperintia, s'au pusu in urma intr'o ordine formalu, și astufeliu s'a creatu tactic'a instructiunei, carea cu unu cuventu se numesce „Metodu.“ — Metodulu asiă dara cuprinde in sine regulele acelea, cari punu pre invetiatoriu in stare de a instrua. Instruarii insa i premerge exercitiulu. Asiă dara metodulu se subimparte in exercitare și in instruare; ér obiectulu, in care are invetiatoriu se instrueze este materi'a de invetiatura. La unele obiecte sunt amendoue de cerintia, d. e. exercitiulu cetirei și instructiunea cetirei; exercitiulu limbei și instructiunea limbei. Renumitulu pedagogu germanu Hermann dice, că in religiune și in

sciintiele naturale se instrueze, ér in scriere, desemnu și cantare se exerciteza elevulu. Aceste din urma fiindu că sunt de asta natura, se numescu cu predilectiune desteritatiu mechanic.

Este unu preceptu didacticu că sistem'a, dupa care e a se propune o invetiatura e conditiunata de scopulu ce i se prefige, — și deci instructiunea urméza dupa regule scôse din insasi natur'a obiectulu de propusu aflate parte prin esperintia, parte prin combinatiune. Sciintia, care tractéza despre bas'a și regul'a, dupa care e a se instrua, se numesce „didactica.“ Invetiatoriuulu dara, carele voiesce in strictu intielesulu cuventulu a se fallu cu numele invetiatoriu, trebuie se cunosca prescriesele didactice, și se le scia aplica la instructiune.

Din cele premise potemu acum conchide că inceputulu instructiunei e bas'a fiitôriei invetiature, și acést'a are se se fca pre bas'a unei instructiuni, carea cu atâtu mai mare progresu va aduce și mai fructificatoriă va fi cu câtu invetiatoriuulu celu desteru va scî mai bine aplică la instructiune principiale și regulele speciale, didactice. Pentru acea, dupa ce acum cele premise la inceputu sunt deplinu aretate, trecu la meritulu obiectulu ca se chiarificu și se aretu că inaintarea culturai spirituale e basata pre instructiunea intuitiva.

Cultur'a mintii se baséza pre chiaritatea și multimea ideiloru ce se formédia in spiritulu in urm'a impressiuniloru din afora. E invederatu deci, că pentru de a promovă cultur'a mintii elevulu, acést'a anca de la inceputu trebuie dedatu se observe cu mare acuratétia totu ce i vine nainte; căci numai astufeliu se potu formă in spiritulu lui idei chiare. E unu faptu constatatu, că ideile ce s'au produsu o data in spiritulu, fiindu chiare, nu se pierdu, ci numai se intuneca, și sub anumite cercustari éra se ivescu, éra se reproducu; fenomenulu

acést'a provine din o deosebita facultate a spiritulu de a conservă și reproduce ideile; și facultatea acea o numimu „memoria“, adeca tienerea a minte.

Din cele premise se vede dara, că numai prin instructiunea intuitiva, adeca observatoriă cu luare a minte, se desvôlta in elevu ideile produse prin impressiunile esterne, — se desvôlta memori'a și totu odata — fantasi'a, cugetarea și judecat'a. Aceste din urma, luate intr'un'a se dicu intielegintia; și reducendu-se la o facultate deosebita a mintii, se numesce facultate intielesuala. Insemnatatea intielegintiei e mai pre usuu de tôte, căci intielegintia este acea potere, fora de care omulu nu este omu. Dar pre câtu e ea de momentôsa, cu atât'a mai lungu timpu se cere pentru desvoltarea ei, și este de lipsa a dá elevulu câtu mai multe ocaziuni de a intui și a asemenă lucruri și intemplari, pentru ca in spiritulu lui se se forme die notiuni esacte, cari sunt bas'a eugetarii și a judecatii, și prin urmare și a intielegintiei. Intielegintia in desvoltarea ei cea mai inalta se numesce ratiune. Omulu se dice a fi cu ratiune candu e in stare a-si dá sêma despre ceea ce scie și despre ceea ce face. Deci candu judecat'a seu ratiunea omulu se reduce simplu numai la constatarea adeverulu, adeca la fiint'a adeverata a lucrulu și intempariloru in noi și afora de noi, atunci judecat'a seu ratiunea se numesce teoretica; éra candu omulu prin judecat'a seu ratiunea sa distinge intre dreptu, intre cuvintiosu și necuvintiosu, intre bine și rau, in fine intre frumosu și uritu, cu scopu de a adoptă unulu seu altulu din aceste contraste, — judecat'a seu ratiunea se numesce practica. Judecat'a seu ratiunea prin practica in ceea ce privesce frumosulu se numesce gustu esteticu; ér încatu privesce binele se numesce consciintia.

Popoviciu, protopopu, carele se r^oga, ca in loculu seu se se face alegere noua la senatulu episcopescu, pentru ca din caus'a rudeniei de apr^op^e, in care sta cu deputatulu Jacobu Popoviciu, alesu in senatulu stronsu bisericescu, nu p^ote av^e locu in consistoriu.

Deputatulu *Vincentiu Babesiu* amintese, ca deputatulu *Joanu Popoviciu* a renunsiat de la oficiulu de membru alu senatulu episcopescu metropolitanu, si a motivatu in sa rununciarea, era a parintelui *Zachari'a Boiu* nu e motivata, deci propune ca acea renunsiare se nu se prim^esca.

Propunerea ac^est'a e spriginita de deputatulu *Sigismundu Borlea*, *Nicolau Gaetanu* si de *Alexandru Mocioni*. Contr'a propunerei vorbescu deputatii *Nicolau Pope'a* si *Lazaru Ionescu*.

Punendu-se la votu propunerea lui *Babesiu* se primece, era in loculu deputatulu *Ioan Popoviciu* alesu in senatulu episcopescu, constatata fiindu rudeni'a densului cu dep. *Jacobu Popoviciu* se decide a se face alegere noua.

4. Deputatulu *Juan Lengeru* preda presidiulu mai multe plansori asupra protopresbiterulu *Joanne Seimanu*. Numitul deputatu se r^oga, ca de orece plansorile prezentate cuprindu obiecte speciale, intemplate in cate o comuna din protopopiatulu *Ciacovii*, se-i fia ertata a espune starea generala a acelu protopopiatu. Priu aceste espuneri, cr^ode vorbitoriulu ca va usura de judecarea plansorilor prezentate, atatu pentu comisiunea, carii se voru da actele spre referire, catu si pentu maritul congressu; mai departe se va ved^e lamurita si cestiunea, ca incatu merita numitulu protopresbiteru a finculpatu si incatu nu.

Presidiulu dechiara, ca dreptulu d'a pred^a asemeni acte, se cuvine mai vertosu presidiulu; si asia luandu presidiulu cuventulu, continua, spunendu, ca in contr'a parintelui protopopu *Joan Seimanu* au intratu mai multe plansori si anume: a) din partea a doi locuitori din comun'a *Macedoni'a*, cari se plangu, ca parintele protopopu nu impreuna visitarea scolei cu revisiunea socotelor biserice, ci le face separatu si apoi ie de fiecare visita cate 5 fl., pecandu venitul biserice pe anu nu se urca la acea suma; b) mai multi locuitori din *Obadu* se plangu, ca scola li este forte rea, fiindca invetiatiurulu nu se'ngricesc de nimic, si nu lucra nemi'a, si totusi la revisiune se facu celo mai splendide protocoale despre rezultatulu esamenelor; c) Doi epitropi din *Petromanu* se plangu, ca protopopulu numitu afara de tacs'a in bani mai cere a i se da mesa splen-

dida, candu tiene cate o revisiune, ei alatura despre ac^est'a si dovedi; d) doi locuitori din *Cebza* se plangu totu pentru asemena abusuri; e) Mai multi preoti din acelasu protopopiatu se plangu despre neregularitatea administratiunei si despre necuvincoasa purtare a numitului protopopu.

Tote actele se dau comisiunei petitiunarie. —

5. Deputatulu *Ioane Lengeru* face urmat^ori'a propunere:

„Luandu in consideratiune, ca felulu retualulu bisericescu in nici o comuna nu este uniformu, ci ca intr'o comuna se esecuteza mai cu pompa, decat in cealalta,

Luandu in consideratiune, ca si acestu momentu este cal ficatu de a scad^e v^edi'a preotimei in acele comune unde se esecuteza cu mai pucina pompa:

Subscrisul r^oga pre inaltulu presidiu de a asterne ac^esta propunere sinodulu ei iscopescu spre regulare.“

P. Episcopu *Ioanu Popasu*, e de parere, ca de ore ce nu se aduce nici unu casu specialu spre spriginirea acestei propuneri, aceea se nu se prim^esca.

Dep. *Ioanu Branu* de *Lemeni* iuca e de ac^est'a parere.

Presidiulu face observarea ca preotii sunt obligati toti a seversⁱ servitiile dumnediesci dupa „liturgiconu“, care fiindu o norma generala, nu se mai potu da instructiuni speciale. In urma punendu se la votu propunerea se reepta. —

6. Deputatulu *Ioanu Lengeru* propune:

„Luandu in consideratiune ca portulu preotimei in reverenda este o impregiurare, menita de a sterni respectu in inimel crestinilor; luandu in consideratiune, ca felulu de ocupatiune a preotimei nostre, precum si starea materiala a dei sei nu-i concedu a consider^a prescrierea bisericesca de a se port^a totu deun'a in reveronda, asi^a, ca se nu vateme demnitatea biserice si chiar a individualitatii se ca preotu: subscrisul r^oga pre inaltulu sinodu episcopescu a regul^a portulu reverendilor, asi^a ca preotimea, numai candu este in servitiu, se fia indetorata a se infatisa in reverende, era la din contra sa-i fia concesu a se purt^a civilu.“

Dep. *Branu de Lemeni* e de parere ca de ore ce propunerea ac^est'a inv^olva o cestiune de disciplina, congressulu se nu o ie in pertractare si se se treca la ordinea dilei.

Dep. *Elia Macelariu* sustiene ca, deca preotimea nostra ar fi intr'o stare materiala

mai favorabila, in adev^eru ar fi de doritu ca preotii se umble totu in reverendi; in sa din consideratiunea starei actuale in care se afla preotimea nostra, e pentru propunere.

Deputatulu *Vincentiu Babesiu*, asemena e pentru propunere, desi nu-i place ca se aduce aci de o data, fora pregatirea congressulu. Elu dice: „Nu reverend'a e, ce da v^edia clerulu, ci portarea demna, moral'a curata, invetiatur'a cea buna; acestea dau v^edia reverendei, er unde acelea lipsescu, reverend'a reu le compensedia! —

Presidiulu areta ca venindu in Transilvania a fostu din mai multe parti provocatu de a staru, ca preotimea se se porte imbracata mai cuvincoasu, si prin sfaturi cu graiulu si in scrisu, i-a succesu a face in privint'a ac^est'a at^at'a, incatu astadi pre pucini sunt intre preoti cari la infatiosari oficiose si in oficiu preste totu se nu amble in reverendi. Areta mai departe ca ordinatiunile esmise in privint'a ac^est'a nu indetor^eza pe preoti a merge si la lucru in reverendi.

Dep. *Georgiu Ioanovicu* partinesce propunerea deputatulu *Branu de Lemeni* a se trece la ordinea dilei, cea ce se si intempla.

7. Deputatulu *Jacobu Popoviciu* face urmat^orea propunere:

„Considerandu, ca spre mare dauna a biserice nostre, unitii, in contr'a legilor sustator^e a patriei din anulu 1848, au ocupatu mai multe sessiuni, biserice si scole de la biserice nostra, i-mi ieu libertate a face urmat^orea propunere de concludu:

1. Se binevoiesca maritul congressu a decide, a recomand^a sinodelor eparchiale, ca componendu o consignatiune despre tote realitatile ocupate de uniti de la biserice nostra, se substerna ac^est'a consignatiune celu mai deapropa congressu nationalu bisericescu, carele apoi se medilocesca la inaltele locuri a recastiga aceste realitati ale biserice nostre,

2. Pentru evitarea pericolulu de a pot^e si mai departe strainii se ocupe bunurile biserice nostre, se medilocesca maritul congressu, ca tot: realitatile biserice nostre se se prescrie in cartea funduara ca realitati bisericesci, era nu parochiale.“

In privint'a acestei propuneri se decide ca se va pune la timpulu seu la ordinea dilei.

8. Dep. *Vas. Popoviciu* face in scrisu o propunere pentru infintierea unui fondu invetiatorescu. — Se indruma la comisiunea pentru regularea parochielor spre referata, fiindu ca ac^esta comisiune nu mai are alte insarcinari.

9. Deputatulu *Georgiu Pop'a* da cetire

referatulu comisiunei scolastice constatoriu din 80 §§.

Presidiulu dupa cetirea acestui referatu pune intrebarea: deca acestu referatu e se se ia acum seu alta data in desbatere?

Deputatulu *Vincentiu Babesiu* e pentru de a se pune acum la ordinea dilei.

Presidiulu asemena sustiene a se lu^a acum inainte operatulu ac^est'a, si dechiarandu se congressulu in directiunea ac^est'a se deschide desbatere generala a supr'a acestui operatu.

Referintele *Georgiu Pop'a* raport^eza ca operatulu ce s'a fostu elaboratu la congressulu din 1868 si care s'a transpusu comisiunei, ac^est'a neaffandu-lu corespondictoriu impregiurari-loru de astadi, ce s'au modificatu prin legea de instructiune publica facuta in diet'a tieriei la anulu 1868, nu l'a potutu lu^a de basa pentru desbaterile sale, ci comisiunea a trebuitu se facea nou operatu, Adauge mai departe ca comisiunea la elaborarea acestui operatu a fostu ca si consrinsa prin relatiunile esterne create prin legislatiunea tieriei. In catu pentru cuprinsulu operatulu, ac^el'a se estinde numai a supr'a partei administrative a scolilor — remanendu a se face instructiunile in sinodele eparchiale. —

Deputatulu *Vincentiu Babesiu*, recunosce necesitatea si e de parere ca in acestu operatu facendu-se unele mici modificari, se se prim^esca fora desbatere speciala; nu ar voi in sa se introduca de aci ca lege, ci se se recomende numai ca instructiune pentu sinodele eparchiale si dupa ce se va desbate acolo se se pertracteze definitivu in congressulu celu mai de ajrope.

Deputatulu *Elia Macelariu* e de parere ca de ore-ce lipsescu acum timpulu de a se lu^a in desbatere, operatulu comisiunei se se prim^esca en bloc ca lege pro isoria pentru intr^og'a metropolia.

Deputatulu *Georgiu Ioanovicu* face observarea, ca deca acestu operatu s'ar primi si ca lege provisoria, trebui va se se substerna regimulu spre intarire; in celelalte e de parerea deputatulu *V. Babesiu*.

Deputatulu *Nicolau Gaetanu*, inca partinesce propunerea ac^est'a.

Parintele eppu *Ioanu Popasu* face observarea, ca nu se pot^e impune consist^oriilor de a pune in lucrare acestu operatu, de ore ce elu contine lucruri cari depindu in parte si de la comun'a autonoma.

Deputatulu *Vincentiu Babesiu* i-si formuleza propunerea in modulu urmatoriu: „Congressulu avendu in vedere restringerile ce i le in-

Desvoltarea acestor'a este de cea mai mare importanta, pentru ca prin gustu este de a se regul^a fantasi'a ca se sco^ta producte estetice; er prin consciintia este de a se indrepta vointi'a elevulu spre fapte bune, spre fapte morali. Trebuie in sa se observamu ca pentru ca se pot^a fi obiectele si lucrurile bine intuite, invetiatiurulu se grigiesca ca atentiunea elevulu se fia in cordata, si se cere ca de odata se influentieze numai unu obiectu; caci impresiunandu-lu in acela-si timpu mai multe, nu-si pot^e face idei chiare despre acelea, si atunci seu lu aducu in confusiune, seu distragendu-i atentiunea in mai multe parti, nu pot^e veni la o pricepere si intelegere acurata a nici unui lucru. Din cele espuse se pot^e intelege deci, ca invetiatiurulu pentru de a face pro elevi se pricepa lucrulu ce-lu propune, trebuie se-lu face a fi cu atentiune asupra acelu'a; si pentru ac^est'a se cere ca elevulu se nu se imbuldiesca cu mai multe lucruri de odata. „Sengura ac^esta pasire apta de a face pre elevu, ca se fia cu adevarata atentiune, si prin aceea se pricepa si intelega invetiamentulu. De aci principiulu pedagogicu didacticu: *Invetiatiurulu avendu de a invetia pre elevu, se-lu duca de la ce i este cunoscutu la necunoscutu.*“ In privint'a intuiiunei, carea precum se pot^e ved^e, este de cea mai mare insemnatate pentru cultur'a mintii scolariulu, avemu se ni insemnamu urmat^oriile: Fiecare obiectu, fiecare lucru ce se aduce spre intuire, naintea scolariulu se se descompuna si se se analiese in partile constitutive, si acelea se i se arete un'a dupa alt'a in rondulu celu mai firescu. Trecerea de la o parte la alt'a, se urmedie incetu, pentru ca scolariulu se aiba timpu de ajunsu d'a observ^a deosebirea. Ac^esta procedura se chiama „analisa“. In fine este da a se lasa elevulu se vina de la parti, de la simplu, de la elemente

er la intregu, la compus. Procedur'a ac^est'a din urma, ce este opusa analizei, se numesce „sintesa“. E invederatu, ca urmandu-se intuirea unui obiectu seu unei lucrari pre ambele caile acestea, e imposibilu a nu se produce in spirit'u cea mai chiara idea despre acelu obiectu seu despre acea lucrare; dupa fiecare observare in sa, dupa care a trebuitu se se produca o idea in spirit'u, urm^eza a se spune in data si numele obiectulu seu a lucrarii, seu alu insusirei ce s'a observatu; pentu ca cu ide'a formata se se imp^reune de la inceputu si numele corespondictoriu.

Explicarea vorbala ce invetiatiurulu pre langa intuiiune o da elevulu, se numesce „invetiamentu intuitivu“. Renumitul pedagogu germanu *Niemayer* in opulu seu „Grundsätze der Erziehung und des Unterrichts“ dice: „Invetiamentulu intuitivu are se fia bas'a si inceputulu a totu invetiamentulu. Intru inceputu invetiamentulu intuitivu are se conste^e firesce mai multu din aretari decatu din explicari; cu catu in sa trece mai multu timpu la medilocu, si prin urmare, cu catu elevulu pre bas'a intuiiunei si-a cascigatu mai mare suma de cuvinte intielese, cu atatu si explicarea invetiatiurulu are din ce in ce mai multu locu si mai mare insemnatate in invetiamentu. Explicarea vorbala, daca e la timpulu seu, si daca e intielesa de elevu, devine a av^e pentru cultur'a mintii lui aceea-si insemnatate ca si intuiiunea; caci cate cuvinte rostite de invetiatiurulu, si intielese de elevu, atatea idei corespondictorie se producu in spiritulu acestui'a. Invetiatiurulu are asia dara a ingriji nainte de tote ca elevulu se intielega bine ceea ce-i spune, ma se dica, se unesca cu fiecare cuventu si cu fiecare dicere intielesulu corespondictoriu. Prin ac^est'a se deprinde elevulu firesce, de a vorbi si a-si insueⁱ cu intielesu; — si prin intreprin-

derea de a vorbi dupa cum vorbesce invetiatiurulu, scolariulu invetia totodata si formele si legile limbei, fora ca acelea se fia sco^te din vorbire si se tractedie in deosebi precum sunt espuse in gramatica. Cu studiulu gramatic^e este de a se ocup^a elevulu numai dupa ce are in posesiune materialulu si formele limbei sale materne, si dupa ce intielegint'a lui e de ajunsu desvoltata pentru ca se pot^a intielege definitiunile si regulele deduse din acelea. Ac^est'a, este de a se intielege si despre tote celelalte sciintie, cari au a se desvolt^a cu timpulu din invetiamentulu intuitivu, in tocmai casi ramurile unui arbore din trunchiulu lui. Intr'aceea, pana ce elevulu vine in stare de a se pot^e ocup^a cu sciintiele, e de doritu ca pre langa invetiamentulu intuitivu se se deprinda cu atatu mai vertosu in cetire si scriere, pentu ca se se pot^a folosi catu mai timpuriu de limb'a scrisa, prin carea, precum e sciutu, se pot^e da invetiamentulu din ce in ce mai mare estindere. Ce privesce in deosebi formarea memoriei scolariulu, aceea se incepe cu cele d'anta'u idei, cari cum se producu in spirit'u, asi^a se si asociedia unele cu altele, si astfoliu se tienu unele de altele, si se conserva in minte. In catu pentru fantasi'a scolariulu avemu se observamu, ca aceea se areta in data ce ideilo cascigate prin intuiiune, reproducendu-se mai de multe ori, devinu mai libere in miscarea lor, si prin urmare pot^e forma combinatiuni noue intre sine. In fine cu privire la desvoltarea intielegintii elevulu avemu se observamu, ca pentu de a o inainta aceea, invetiatiurulu se-lu puna pre scolariu, ca dupa ce a observatu unu lucru ore care, se si una mai multe lucruri ce semena intru ceva cu acelu, si totodata se enumere si insusirile parteculari, prin cari lucrurile asemenate se deosebescu unele de altele. Esercitiulu ac^est'a, precum e

invederatu, este menitu de a face ca spiritulu scolariulu din ideile sensuali ce s'au produsu in elu in uru'a intuiiunei, se pot^a cu atatu mai usioru forma, se pot^a estrage idei comune seu notiuni, cari sunt fiint^oti'a intielegintiei, si prin a caror reprezentare in spirit'u se producu in urma cugetarea si judecat'a.

E invederatu dara, ca inceputulu instructiunei are se se face pre bas'a metodulu elementariu, care e intuiiunea; caci fora de a-si forma scolarii idei chiare dupa cum se cuvine, prin intuiiune, si apoi fora a astept^a ca din ideile sensuali se se forme die notiuni, cuvintele invetiate numai asia de rostu, remanu vorbe голе si fora de nici unu intielesu. Si ac^est'a e unu abusu formalu in propunere si o povara pentru scolari. De aci apoi provine aceea ce cunoscutulu nostru pedagogu *Popescu* dice: ca unii fiindu instruat astfelu, si voindu a judeca despre unu lucru despre care neavandu notiuni esacte, nici sciindu care e contienutul seu cuprinsulu acelei notuni, dar totusi nimeresce adev^eru, astfelu de omeni se numescu *naivi*; altulu era combina notiuni numai dupa imaginatiunea sa fora privire la realitate, acelu se dice *fantastu* si in casulu celu mai estremu *smintitu*; celu ce judeca despre lucruri cu puticna atentiune la fiint^oti'a lor interna se numesce *superficialu*.“

Asia dara din tote cele espuse se vede, catu e de productiva si ce efectu eficace are instructiunea, carea de la inceputu si are de basa metodulu instructiunei; si din contra catu e de daunosa si de impededictoria intru promovarea desvoltarii spirituale a prunculu, o procedere, de dupa care scolariulu se instrueza fora intuiiune. —

pune în acestu obiectu legea tiei si în angustulu cadru alu acestoru restrîngeri considerandu proiectulu propusu de comisiune de unicu posibilu, ca pre atare din indemnulu necesitatei pré urgente 'lu primesce spre a-lu recomendá sínódeloru eparchiale, ca se-lu introduca conformu impregiariloru din fia-care eparchia; éra votarea unei legi definitive în acésta materia o reserva pentru impregiaru mai favorabile." —

Dandu-se cuventulu din urma referintelului, acest'a sustiene cá ar fi bine ca proiectulu se nu se mai îndrepte de la unu sinodu la altulu, ci se se puna provisoriu în lucrare. Presidiulu face urmatórea propunere: „Congresulu primesce provisoriu proiectulu comisionalu despre unu regulamentu în privint'a regularei investimentului si 'lu recomendá sínódeloru eparchiali spre a-lu pune în lucrare si a referá apoi congresulu despre vitalitatea acestui proiectu." —

Punendu-se la votu mai antaiu propunerea deputatului. Vincentiu Babesiu, aceea remane în minoritate. Apoi se pune la votu propunerea presidiului, carea se primesce. —

Dupa acestea se primesce proiectulu comisiunii fara desbatere speciale, facendu-se numai cáte-va îndreptari la obsertionile deputatului Babesiu.

(Va urmá.)

Lipova, în Banatu 26/14 nov. *)

În preit'u fôia „Albina", nr. 98 a aparutu sub signatur'a „mai multi Lipoveni" — unu articulu mistificatoriu, si seducatoriu. Civili Lipoveni toti pana la unulu sunt în contra reductiunii parochiale, — fiindu cá preotii existenti nu corespundu oficiului lorú amesuratu chiamarii lorú si dupa cerintele spiritului timpului de acum; de la densii nu vei audí vre una

*) Amiculu nostru, dlu G. Cojocariu ni tramise spre publicare, sub alu seu nume, o replica la corespundint'a din nrulu 98 alu Albinei, în caus'a de reducere a parochiei a cinc'a, devenite vacante în Lipova. Replic'a dsale érá de adreptulu scrisa la adres'a dloru preuti din Lipova, manecandu din presupunerea, cá corespundint'a nóstra este opulu acelorú dni preuti. Astfelu replic'a culminá în invective nesdravene contra dloru preuti. Emotiunea dlui Cojocariu a trebuitu se fia fôrte mare.

Noi pré stimámu pre dlu Cojocariu, de cátu se i vreamu denegá simplu publicarea repliciei sale; dar tocmái pentru cá-lu stimámu, nu poteamu permite, se isbésca cu atât'a necrutiere în persóne nevinovate! Dni preuti din Lipova — nu ni aducemu a minte se ni fia tramisu vre odata vr'unu articulu pentru fôia nóstra; nici nu stámu în vr'o relatiune cu ei! Barbatu civili demni si deplinu desinteresati ni-au tramisu reportulu din nrulu 98, si — cumca în fondu acelu reportu n'a fostu falsu, dovedesce chiar replic'a dlui Cojocariu.

Cá ginerele amicului nostru este onorabilu si nu se dimite la coruptiuni si amagiri, — ar fi trebuitu tocmái se convinga pre dlu Cojocariu, cá corespundintele nostru, candu a vorbitu de egoisti si incercatorii de coruptiuni, n'a potutu nici se cugete la unu omu de probitate si soliditate. Ér cumcá inca si mai altii 'si ascutu dintii pentru acea parochia, dlu Cojocariu curendu se va convinge.

De aceea — stergendu noi injuriile cele mari si nejustificabili ce se îndrepta-se-ra contra dloru preuti, publicámu aci argumintele, si le publicámu pentru ca se spunemu, cá acelea, dupa a nóstra convingere, sunt — fôrte gresite. Patim'a, ce e dreptu, de multe ori face cá omulu se nu reconósca dreptatea si adevérlu; ea adesea orbesce si nefericesce pre invidii si chiar pre popóra întregi; însá — dóra va ferí Ddieu, se nu ne cuprinda pre toti patim'a; cáci atunci am dá curendu lumci, si a nume contrariloru noári — celu mai eclatante documentu cá nu suntemu capabili d'ane ocrotí noi insine pre noi, ci cá avemu trebuintia de tirani, si anca de tirani straini.

Cestiunea de reducere a parochieloru, în fôia nóstra a fostu destulu desbatuta. Congresulu a primitu intru tóte chiar punctele nóstre de vedere, si noi suntemu si remanemu consecinti acelorá. Atát'a cu cugetu curatu potemu incredintia, cá splicarea ce o dá amiculu nostru, dlu Cojocariu, statutulu org. si dispusetiuniloru congresuali în caus'a reductiunici numerului preutiloru — n'am poté-o acceptá nici o data." —

Redactiunea.

vorbire funebrala, nici eclesiastica cu atât'a ma. putienu vre una vorbire sociala. Predic'a lorú este, a sfatului pe poporeni se slujiesca, mult stelpi, multe Evangellii, multe liturgii; se tiena multe spovedanfi, molitve si alte-cari ceremonii.

Se dice în articulu, cá sub ierarch'ia serbésca ar fi fostu în principiu reducerea spusa fiindu cá 5 preoti în Lipova sunt pré multi si nu potú traí. — Ce fictiune! Reductiunea în Lipova nici candu nu au existatu; preutii Lipovei nici candu seraci nu au fostu, nici cei de presentu nu sunt seraci, ce cu nalla vóce potú afirmá. Preotii nostri sunt cei mai avuti dintre preotii din juru, — au bunuri nemiscátórie, au bucate în abundantia, parale gat'a; pruncii si pruncele lorú cu avere provediuti; viét'a lorú este asigurata. — Poftimú!

Se amintesce în acelu articulu cá — „nici nu s'au imormentatu bine preotulu reposatu si precum se sente, s'au inceputu agitáre si corumperile pintre poporu, din partea unoru clerici." Dar în Lipova nu sunt mai multi clerici de unulu, carele este cu multu mai onestu, de cátu se se póta dejosi a corumpe ori a seduce pe cineva; este acél'a aplicatu în functiune publica, si are esistentia sa; — d'alta parte si poporulu din Lipova cu multu mai espertu este de cátu se se lase coruptu séu amagitu de cineva, — Lipovanulu cunosce bine pe inaintatorii sei, cari-lu conducú la cultura si la crestinatate adevérata.

La dicerea cá — inzedaru se opunea Consistoriulu, cáci cei amagiti, de dupa informatiunea capetata de la cei interesati, amerintiau pana si cu unirea, — trebeu se replicu, cá cu multu mai resolutu si pundinte este poporulu romanu din Lipova de cátu se pronuncie asia amerintiarú; poporulu Lipovanu „tace si face", precum a facutu si cu protopopulu Tabacovits, cá l'a respinsu de la Biserica si nu l'a primitu în sinulu seu; asiá ar face si cu preotii cari nu se mai satura.

Prin reducerea parochiei vacante, preoti actuali vréu pe sine se se inavutiésca ér pe poporu se-lu impinga la decadintia. (Acestu pronunsiatu are mare lipsa d'a fi splicatu! De altmintrelea — se tînemú bine minte: dlu Cajocariu prin nuoulu preutu tinde a salvá poporulu lipovanu de decaedere si — vorbesce ca unulu ce este convinsu cá astfelu ilu va salvá. Dar socotitu-s'a óre amiculu nostru, cá totu acest'a a fostu argumentulu tuturorú despotiloru pentru carele au calcatu ci legile în picióra?!) Red.)

Congresulu a decisu, cá numai acolo se se face reductiune unde poporulu nu va fi în stare de a dá preotulu subsistint'a cuvenita, — dara unde poporulu vre preotu, unde nrulu sufleteloru este de ajunsu si comun'a póte solvi pe preotu omenesce, — acolo poporulu nu se va restringe în dreptulu seu, ci amesuratu Statutulu Org. paroch'ia se va provédeu cu parochu aptu 'si cualificatu, ca se póta conduce pe poporu dupa cum cere spiritulu tempului, — avendu parochulu nu numai ca popa ci si ca omu se póte crucea nationale.

Articululu mentionatu provóca pe Venerabilu consistoriu, „se nu se lase a fi sedusu séu intimidatu de nesce individi corupti de egoismulu lorú." V.-consistoriu amesuratu Statutulu org. va întrebá pe întregu sinodulu parochialu si dupa ascultarea sinodului, nu a cátiva clefetiuri, va pasi conformu vointiei poporului si cerintiei circumstantiloru, în consonantia cu buna starea si infrumsetiarea Bisericei. —

Georg. Cojocariu.

Provocare.

Neavendu institutulu alumnealu sperantia în anulu curinte scolasticu 1870/71 de contribui spriginitórie din caus'a recóltei rele, sunt rogati DD. membrii fundatori cari au remasu în restantia cu ofertele sale pe a. 1869/70 si 1871 cátu mai curendu a strapune acele oferte în cóciá spre provéderea alumnistiloru.

Timisóra în 4 Decamvre 1870.

Mel. Dreghiciu m. p. Pav. Rotariu m. p. pres. comit. alumn. not. com. alumn.

Pentru amaritii francesi.

Chesintiu, 22 novembre v. 1870.

Pré stimáte dle Redactoru!

Aci am onóre a Ti tramite spre mai de parte dispunere, sum'a de 7 fl. v. a. colectata

prin subscrisulu pre sém'a nefericitiloru — „francesi"

De la colectantele E. Andreescu, docinte rom. 1 fl. v. a. de la soc'la sa Emilia Andreescu 50 cr; Constantinu Muneranu, docinte la scól'a de fete, 1 fl. v. a.; Dimitrie Mili, tutoru bis. 50 cr; Moise Vitomiru, economu 50 cr. George Hodosanu, economu 30 cr. Nicolae Flori, econ. 20 cr. Todoru Mili, econ. 50 cr; Mihaiu Flori, econ. 20 cr; George Cristi, econ. 10 cr; Vasilie Giuri, econ. 10 cr; George Berzovanu, econ. 20 cr; George Stoi, econ. 10 cr; Teodoru Berzovanu 20 cr; Nicolae Petru, econ. 10 cr; Ionu Suciú, econ. 10 cr; Ilie Milosavu, econ. 10 cr; Giurgiu Berzovanu, econ. 20 cr; scolarii mici 10 cr; Samuilu Rosenberg, comerciante 30 cr; Simon Atlas, comerciante, 40 cr; Nicolau Stertz, com. 20 cr; Vasilie Luchi, economu 10 cr; cu totu — sum'a 7 fl. v. a.

Andreescu, docinte rom.

NB! Va se dica, sunt, pan' acuma adunati la acésta redactiune: 69 fl. si 70 de franci. (A se vedé nrú 96, 99 si 101.)

Publicatiune.

Reuniunea romana de lectura din Lugosiu 'si va tîené adunarea sa generala pentru anulu curinte 1870 în 25 Decemvre a. c. stilulu nou, la 4. óre d. a. în localitatile reuniunei.

Aducendu-se acést'a la cunosciint'a on. Publicu, membrii interni si estorni sunt invitati a partecipa în numeru cátu se póte mai completu la acésta siedintia, ale carei obiepte principale sunt: alegerea functiuniloru pe anulu viitoriu si incheierea ratiociniului pe anulu decursu.

Din siedint'a comitetului reuniunii, tîenuta în Lugosiu în 18 Noemvre 1870.

Leontinu Simonescu, m. p. notariu.

EDICTU.

Achimú Conda din Ghirocu carele în batal'ia de la Königsgrätz în an 1866 a disparutu, prin acést'a se provóca, conformu §§-loru 36, 40, 522, 523, si 524 din procedur'a civila ca pana într'unu anu de dile de la antai'a publicare a acestui edictu în fôia „Albina" se se infaciosiédie naintea acestui scaunu protopresviteralu; cáci la. din contra se va pertraptá caus'a divortiala a sociei sale Maria Conda, conformu sunteloru canóne si legiloru patrie; resolvendu se totodata pentru acelu casu de curatoru alu absintelui Petru Anca, parochulu Ghirodei si membru alu acastui scaunu, ér de defensoru matrimonialu defensorulu of. iosu, Stefanu Adamu.

Din Siedint'a scaunului protopresviteralu, tîenuta în Timisóra în 5 Noemvre 1870.

Meletiu Dreghiciu m. p. Protopresvit. Timisorei.

Concursu

Spre implinirea vacantei parochii din Bunea, comitatulu Carasiului, protopresviteratulu Hasiasiului, se deschide concursu pana la 20 decembre 1870. Emolumintele sunt: una sesiune pamentu, platiu preotiescu de unu jugeru, de la 100 de case, birulu si stol'a indatinata.

Doritorii de a dobandi acésta parochia sunt avisati recursele lorú provédute cu estrasu de botediu, adevérintie consistoriale despre purtarea morala si politica, cu intelegera comitetulu parochialu din Bunea se le trimita acestui oficiu protopopescu din Bellintiu, post'a ultima Chisetu.

Bellintiu, 20 noem. 1870.

2-3 Constantinu Gruiciu m. p. Protopresb. Hasiasiului

Concursu

Ne potendu se tîené alegerea de invetiatoriu la scól'a gr. or. din comun'a Cuvinu, dioces'a Aradului, protopr. Vilagosiului, din caus'a — cá dintre patru recurenti, numai unulu a corespunsu conditiuniloru publicate în concursu, — subscrisulu comitetu parochialu escrie de nou concursu pentru acea statiune, pe langa urmatóriele emoluminte: 126 fl. v. a.; cuartiru liberu, gradina pentru legumi, 1/2 sesiune pamentu aratoriu si 12 orgii de lemne. — Recurentii au a produce:

a) estrasu de botesu.

b) Testimoniu despre absolvirea celu putienu a 4 clase normale, ér celu ce va produce testimoniu si despre absolvirea unei séu dóue clase gimnasiale, va avé preferintia;

c) Testimoniu de preparandia si cualificatiune; —

d) Atestatu despre portarea morala si politica. Cei-ce sunt în posturii invetiatoresci, alu se produca atestatu de buna portare si din partea protopresviterului ca inspectoru scolariu.

Recursurile sunt a se tramite raslui domnu administ. protopr. Nicolae Beldea în Vilagosiu pana în 12 Decemvre a. c. vechiu. —

NB. — De la diligint'a alesului invetiatoriu va depinde si imbunetátirea salariului seu anulu; — dorint'a comitetului parochialu e ca recurentii pana la alegere, séu si tocmái în diu'a alegerei care va fi în 13*) Decem. se 'si arete desteritatea lorú — în Cantarile bisericesci.

Cuvinu, 19 novembre 1870.

Comitetulu parochialu gr. or.

Cu scirea mea:

Nicolae Beldea administ. protopres.

2-3

*) În cele dóu publicatiuni precedinti acestu terminu din sminta de tipariu a fostu pusu pe 23 dec.

Concursu

Pentru ocuparea parochiei vacante din Mercina, Cottu Carasiului, protopresb. Oravitiei. — Emolumentele sunt:

Una sesiune de pamentu si tacele stolarie dinpreuna cu birulu preotiescu.

Doritorii de a ocupá paroch'ia acést'a, vor avé a-si trimite recursurile lorú Domnului Protopresbiteru pana în 15 Decembre a. c. provédute cu documentele necesarie.

Mercina, 18 Novembre v. 1870.

Comitetulu bisericescu.

Cu scirea si invoirea mea:

Jacubu Popovicu m. p.

2-3 Protopresbiterulu Oravitiei.

Concursu

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu la nuou deschis'a clasa de invetiamentu în comun'a Voivodintiu, protopresbiteratulu Versietului, comitatulu Timisórei. Emolumentele sunt: 300 fl. v. a.; 4 orgii de lemne si cuartiru liberu. Deci doritorii de a ocupá acestu postu invetiatorescu au a-si trimite recursele provédute cu tóte documentele necesarie pana în 20 Decembre 1870 oficiului protopopescu alu Versietului în Mercina, post'a ultima Varadia.

Mercina în 17/11 1870.

3-3 Comitetulu parochialu.

în contielegere cu rss. dnu protopopu distr.

Concursu

Devenindu vacanta statiunea invetiatoresca impreunata în comun'a Sudreasu et Jupani, protopresbiteratulu gr. or. alu Fagetului, se deschide concursu pana în 6 decembre 1870. cal. vechiu, pre langa urmatóriele emoluminte: Salariulu în bani 120 fl. a. v.; 15 meti de gráu; 15 meti de cucuruzu; 100 pundi de lardu; 100 pundi de sare, 15 pundi de lumenari; 10 orgii de lemne; 2 jugere de pamentu aratoriu, 6 fl. v. a. pausialu de scrisu si cuartiru liberu.

Coi ce dorescu a concure pentru acestu postu, au a tramite pana la terminulu prefttu petitiunile lorú, bine instruate si adresate Comitetulu parochialu, catra pré onorat. D. At. Joanovicu protopresbiteru în Fagetu.

Sudreasu et Jupani 10 Noemvre 1870.

În contielegere cu dlu Protopopu susunumitu

3-3 Comitetulu parochialu.

Cursurile la burs'a de Viena.

(Dupa insociintarea telegrafica din 9 dec.)

Imprum. de statu convertatu cu 5% 55.75 Imprum. nationalu 65.40 Actiunile de creditu 249.50; — sortiurile din 1860: 104. sortiurile din 1864: 113.50; Obligatiunile desarsinarii de pamentu, cele ung. 78.50.; banatice 75.50; transilv. 74.25 bucov. 73. argintulu 122 —; galbenii 5.86 napoleonii 9.92